

روزنامه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، ورزشی صبح ایران • صاحب امتیاز و مدیرمسئول: مهدی رحمانیان
نشانی: میدان قاضی، خیابان بهرام مصیری، پلاک ۲۲ • تلفن: ۵۴ و ۸۸۹۳۶۲۷۰ • نمابر: ۸۸۹۲۵۴۶۷
تلفن آگهی‌ها: ۸۶۰۳۶۱۱۹ • تلفن امور آگهی‌های شهرستان‌ها: ۷-۰۵۱۹۸۰۴۴ • تلفن امور مشترکین: ۸۸۹۰۲۵۴۸
توزیع: شرکت پیام‌سان سبز
تلفن: ۶۶۲۸۷۳۴۴ • چاپ: صمیم
تلفن: ۶۴۵۲۳۷۲۵

www.sharghdaily.ir

چهارشنبه ۳۱ خرداد ۱۴۰۲ • ۲ ذی‌الحجه ۱۴۴۴ • ۲۱ ژوئن ۲۰۲۳ • سال بیستم • شماره ۴۵۸۲ • ۱۲ صفحه
اذان ظهرتهران ۱۲:۰۶ • اذان مغرب ۱۹:۴۵
اذان صبح فردا ۳:۰۲ • طلوع آفتاب ۴:۴۹

شرق

روزنامه

شهرزاد - حسن فتحی - ۱۳۹۴

شهرزاد (ترانه علیدوستی): هنوز یک بند مشترک بین ما هست، پسرمون «امید». شاید مجبور باشیم گاهی همدیگر را ببینیم به خاطر آینده اون بچه!
قباد (شهاب حسینی): خورش را دارم هفته پیش رفتی دیدیش
شهرزاد: یک مادر چی می‌خواد جز اینکه هفته‌ای یکی دو بار چندساعتی زیر نگاه سنگین بقیه بچه‌اش را ببینه؟ ممنون واقعا!
قباد: موقتیته شهرزاد! این روزا می‌گذره! اون چیز که مهمه اینه من هنوز با تمام وجود عاشقتم!
شهرزاد: خواهش می‌کنم این قدر به حریم این کلمه مظلوم بی‌پناه تجاوز نکن! تو عاشقی؟ تو عاشقی واقعا! عاشق چیزی را با چیزی تاخت نمی‌زنه!
عاشق زندگی ساده با من را نمی‌گذاره تو یک کفه و زندگی پرچلال و جبروت را کفه دیگه! عاشق مثل یک بره نمی‌ره زیر یوغ بزرگ آقا! عاشق این قدر ترسو نمیشه که هنوز هابی به هوپی نرسیده آدم را این جور تنها رها کنه!

نشانه‌خوانی

تغییر ساعات کاری ذیل نظریه آشوب

پویا نعمت‌الهی

روزنامه‌نگار

معاون اول رئیس‌جمهور به سازمان امور اداری و استخدامی کشور دستور داده تا با همکاری وزارت نیرو، به انتقادات مطرح در مورد تغییر ساعات کار اداری کشور توجه کرده و تصمیمات لازم را در جهت اصلاح این طرح اتخاذ کنند.
دستور معاون رئیس‌ دولت و مأموریت به این دو نهاد، بیش از هر چیز به رویکرد دولت قبلی در آستانه شیوع کرونا شباهت دارد. در آن زمان فکر می‌شد کرونا یک پدیده پزشکی بوده و لذا وزارت بهداشت قادر به حل آن است. اکنون نیز موضوع تغییر ساعات کاری به دو جنبه مشتمل بر جنبه اداری و همچنین مهار مصرف برق تقلیل داده شده است.
غافل از آنکه موضوع فوق واجد جنبه‌های سیاسی و اجتماعی نیز هست و دو سازمان مزبور قادر به ایفای نقش اصلی نیستند.

اما این قضایا را چگونه باید فهم کرد؟

به نظر می‌رسد بخشی از این موضوع را می‌توان با استفاده از «نظریه آشوب» توضیح داد.

به طور کلی جهان امروز، جهان شتاب و آشوب است. آشوب و بی‌نظمی نوعی نظم در بی‌نظمی است؛ چراکه نمی‌توان نتایج آن را پیش‌بینی کرد و همچنین نامنظم است. زیرا دارای یک نوع قطعیت منظم است. به تعبیر دیگر می‌توان گفت زندگی زاده هرج‌ومرج است، در حالی که عادت زاده نظم است.
از نگاه این نظریه، سیستم‌های پیچیده صرفاً ظاهری پرآشوب دارند و به همین خاطر نیز نامنظم و تصادفی به نظر می‌رسند. ولی واقعیت این است که آنها تابع یک جریان معین با یک فرمول ریاضی (محصول یک سیستم غیرخطی دینامیک) هستند. این سیستم‌ها در همه جا هستند؛ از هواشناسی و فیزیک و اقتصاد گرفته تا جامعه‌شناسی و روان‌شناسی و شبکه‌های اجتماعی. سیستم‌های آشوبناک در عین محدودکردن نتایج و ایجاد الگوهایی با مقادیر ثابت ریاضی، هرگز به وضعیت اولیه خود برنمی‌گردند.

این نکته مهمی است؛ چراکه می‌تواند سرآغاز نویدبخش ممکن‌بودن درک نظم بنیادی و ساختار نهفته در بطن پدیده‌های پیچیده اجتماعی باشد. اما در قضیه تغییر ساعات کاری به نظر می‌رسد این پیچیدگی به هیچ روی متناسب با انتظارات واضعان تصمیم اخیر نبود.

آنچه آنها تصور می‌کردند، همان بود که یک نماینده مجلس بر زبان آورد و آن اینکه کارمندان صبح زود بلند شوند، نمازشان را بخوانند، نرمشی بکنند و به سر کار بروند؛ چنین نگاهی اساساً نسبتی با پیچیدگی‌های آثار تغییر ساعات کاری و زیست اجتماعی و اقتصادی چند میلیون نفر ندارد. با الهام از نظریه آشوب می‌توان دو نوع بی‌نظمی را تمییز داد: از یک سو بی‌نظمی معطوف به زوال و عقب‌ماندگی و از سوی دیگر بی‌نظمی منجر به توسعه و پیشرفت.
اولی آشفتگی و دوومی رخداد بزرگ محسوب می‌شود.

این بی‌نظمی‌های موجود که صبح یک بانک برمی‌آید و شب مخالف آن، از کدام جنس است؟ اگر معطوف به آشفتگی است که واضعان این تصمیم باید آن را اصلاح کنند. اما این اصلاح باید به عنوان یک آغاز نو و نه به‌منزله بخشی از یک زنجیره پیوسته، دیده شود. هر تغییر (نظیر الزام به آغاز ساعات کاری در دو ساعت زودتر) مستلزم گریز از نظم ارگانیک و منجمد پیشین اجتماعی است که شخص را در نظم جدیدی مستقر می‌کند که آستانه مرزی آن خودش واجد نوعی بی‌نظمی است. شبکه‌ها، حتی زمانی که در چارچوبی منظم هستند، در معرض اختلالات ناشی از عناصر بیرونی قرار دارند. این اختلالات گاهی ترکیب‌هایی بسیار متفاوت و در عین حال غیرقابل پیش‌بینی به وجود می‌آورد.

به همین خاطر است که باید کنش مردم‌گداری یا حداکثر شناخت رخدادهای وضعیت‌ها صورت بگیرد. همین که مبزانی از «انتقادات» مورد قبول واقع شده می‌تواند مطلوب باشد؛ اما دولت باید هوشیار باشد که قبول این تغییر به معنای خروج از یک نظم و استقرار مجدد در یک موقعیت آستانه‌ای جدید است که در هر بار اساساً با نوعی سرگردانی تلازم می‌یابد.

اما این تغییر موقعیت‌های سوز‌ه‌ای به هیچ روی جنبه صرفاً اداری ندارد. به همین خاطر است که در آخرین تصمیم، ساعات مجدداً دچار تغییر شده و حتی ساعات کار ادارات مالیاتی بر حسب تقارن ایام تسلیم اظهارنامه‌های مالیاتی و اوج مراجعه مردم به ادارات مالیاتی، به ساعت هشت صبح منتقل شد که به منزله همان نظم پیشین است. این تصمیم به خوبی آشکار کرد که هر اقدامی که حتی عالمانه باشد، در نحوه کاربست غیرعالمانه، چپسلا توان بالقوه آن را خاموش کرده و کنش را به واکنشی بی‌هوده کاستی دهد. این بدان معناست که دولت با همین روش‌وکتابی که در این زمینه کرده، نباید منحصر به بازخورد‌های اداری باقی بماند. مدل پوزیتیویسم سنتی که تا حد زیادی امکان پیشرفت علوم را فراهم کرد و هم‌اکنون در بسیاری از حوزه‌ها خصوصاً در حوزه‌های اجتماعی فاقد قابلیت و کارایی همه‌جانبه است.

وضعیت فضای اجتماعی کشور ناشی از پیچیدگی و پویایی بازیگران مختلفی است که اهداف و فعالیت‌هایشان در هم گره خورده است (مثلاً ساعت فعالیت بانک‌ها بر چگونگی عملکرد شرکت‌های بخش‌های خصوصی تأثیر می‌گذارد). سرچشمه‌های این پیچیدگی و آشوب را می‌توان در دل تغییرات گسترده پارامترهای بنیادینی یافت که رویدادهای هرروزه و موضوعات جاری از دل آنها سر برمی‌آورد.

روزنامه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، ورزشی صبح ایران • صاحب امتیاز و مدیرمسئول: مهدی رحمانیان
نشانی: میدان قاضی، خیابان بهرام مصیری، پلاک ۲۲ • تلفن: ۵۴ و ۸۸۹۳۶۲۷۰ • نمابر: ۸۸۹۲۵۴۶۷
تلفن آگهی‌ها: ۸۶۰۳۶۱۱۹ • تلفن امور آگهی‌های شهرستان‌ها: ۷-۰۵۱۹۸۰۴۴ • تلفن امور مشترکین: ۸۸۹۰۲۵۴۸
توزیع: شرکت پیام‌سان سبز
تلفن: ۶۶۲۸۷۳۴۴ • چاپ: صمیم
تلفن: ۶۴۵۲۳۷۲۵

موعد مفاهمه برای حجاب

حضور دختران و زنانی که حجاب بر سر

نمی‌کنند، در شهرهای بزرگ کتمان‌کردنی نیست. با وجود همه تمهیداتی که مجموعه مراکز ذی‌ربط به کار بستند، ظاهراً به صورت کامل کارساز نبوده و این واقعیت در بستر جامعه نمایان است.
انگار موعد درک متقابل فرارسیده است. تابستان سال قبل، قبل از شروع اعتراضات، کسی نمی‌توانست پیش‌بینی کند که کشورمان با چنین حجمی از زیرباگذاشتن قواعد پوشش زنان مواجه شود. من هنوز هم وقتی در کوچه و بازار و خیابان، با این دختران و زنان بی‌پروا روبرو می‌شوم، باورم نمی‌شود که در تهران هستم و چنین صحنه‌هایی را به چشم خود می‌بینم.

قادر باستانی

مدرس علوم ارتباطات

پوشش زنان عقب‌تر برد. حال صدای بلندی که درباره حجاب زنان شنیده می‌شود، باز برخورد و جریمه و نظایر آن است و هنوز افرادی بسر این باورند که باید بشود آب رفته را به جوی بازگرداند و به شرایط قبل از تابستان سال قبل بازگشت.
زنان در سه دهه گذشته با سه عرصه اجتماعی گذاشته بودند. مدارس دخترانه تأسیس شده بود و زنان تا حد وزارت در سیستم اداری پیشرفت کرده بودند و بانوی نخست، قدرت و نفوذ فوق‌العاده یافته بود.

منشی شگفت‌انگیز رهبر انقلاب در ارتباط با زنان، چنان بود که آنها نه‌تنها در مقابل نظام قرار نگرفتند، بلکه به یک پشتیبان قوی برای جمهوری اسلامی تبدیل شدند و حضوری ستوار بساز و جدی در صحنه اجتماعی در چارچوب مقررات اسلامی پیدا کردند. برای ناظران بیرونی، باورکردنی نبود که رهبر انقلاب چنین توانسته باشد برخلاف تصور عام، قشر زن را پای کار انقلاب بیاورد و هر روز مستحکم‌تر از قبل، آنها را پشتیبان

نقد هفته

زیباسازی بی‌رحمانه

امیر عربی

چشم‌پزشک

درحالی‌که از قدیم دنیای طبابت بر پایه بیماریان و دردهای‌شان و پزشکان و درمان‌های‌شان استوار بوده، در دو دهه گذشته یک دنیای موازی با این دنیا شکل گرفته که بر پایه پول زیاجو و قدرت بازاریابی پزشکان استوار بوده است. با تشدید فشارهای اقتصادی بر قشر جوان پزشکی و دلسردی قشر مذکور از انجام کارهای درمانی (همان قضیه عمل آپاندیسیت به قیمت ۲۰۰ هزار تومان که در رسانه ملی هم درباره آن صحبت شد)، دنیای طب زیبایی بزرگ‌تر شده و شکل و شمایل جدیدی به خود گرفته است. اگرچه به نظر این‌جانب طبی و وضعیت فعلی عمل‌های زیبایی به قول منتقد معروف سینما «سحیف» و «ماقبل طبابت» است و لیاقت هیچ‌گونه تحلیل کارشناسانه‌ای ندارد، ولی شکل عجیب فعلی دنیای طب زیبایی حداقل در ژانر سینمای وحشت قابل ارزیابی است. از سناریو شروع کنیم؛ جایی که فرهنگ غلط زیبایی حاکم بر جامعه، تأثیر منفی فضای مجازی، نبود اعتمادبه‌نفس در خیل عظیمی از جوانان و صدا البته مشکلات روان‌شناختی درمان‌نشده، زیاجویسان را پای میز مذاکره دلالان و کارچاق‌کن‌ها می‌کشد تا چهره اصیل و بی‌عیب‌ونقص خود را به عمل‌های مضحک زیبایی ببیارند. در بخش بازیگران این سینمای مخوف، در بسیاری از مراکز خبری از پزشک نیست و تکنیسین‌های اتاق عمل، منشی‌ها و کمک جراح‌ها نقش اول را بازی می‌کنند، بدون حضور پزشک و بدون دانش و عقلانیت پزشکی شروع به تراشیدن پیکر زیاجو می‌کنند، کوبی میکل آنژ هستند و به جان کوه و سنگ افتاده‌اند. در میزآنس، شما را به بیج‌های فعالان این عرصه ارجاع می‌دهم؛ جایی که هنر این عزیزان و تولید اثری در ژانر وحشت به اوج می‌رسد. زیاجوی بی‌بنا و بخت‌برگشته روی تخت یک اتاق مسکونی دراز کشیده، با چند پرده و

♦ دانشجویان و دانشگاها در این روزها درگیر امتحانات پایان ترم هستند. زندگی دانشجویی در خوابگاه‌ها بسیار ساده و توأم با صمیمیت در کنار تحصیل علم است. عکس: صادق بصیرت، باشگاه خبرنگاران جوان

ملموس و قابل احصا و مشخص نیستند. در اینجا باید گفت همان‌طور که در ناآرامی‌ها، تصمیمات اثر واکنشنی داشت، در اینجا هم دیالوگ در گستره همگانی صورت می‌گیرد؛ همان موضوعی که هابراس مطرح کرده است.

گستره همگانی، امکانی در زندگی گروهی ما انسان‌هاست که با تحقق آن، مردم جامعه می‌توانند با بهره‌گیری از یکدیگر به سخن آیند و با مفاهمه به امر عمومی، مثل پوشش حجاب توجه کنند و آن را مورد بحث و گفت‌وگو قرار دهند. در سپهر همگانی، افراد در وضعیتی آزاد، دور از تحمیل‌ها و اجبارها، امر عمومی را مورد بحث قرار می‌دهند و نظرات یکدیگر را ارزیابی می‌کنند و به این وسیله، امکان رسیدن به یک توافق گروهی واقعی را به حداکثر می‌رسانند.

این گفت‌وگو و مفاهمه و توافق از آنجا که مبتنی بر نیروهای هدایت‌کننده‌ای مانند قدرت، پول و تبلیغات نیست، «سیاستی دیگر» و متفاوت با برداشت‌های معمول را می‌آفریند. ما انسان‌ها، هم گشاینده سپهر همگانی و هم خود گوهر اصلی این عرصه هستیم. هم خود بخشی از عرصه و هم اثرگرفته از آنیم. ما در عرصه اجتماعی از طریق مفاهمه، ارتباط و استدلال مبتنی بر تعقل، می‌توانیم موضع‌گیری‌ها و جهت‌گیری‌های هنجاری‌ای اتخاذ کنیم که بر فرایند اعمال قدرت دولت، تأثیراتی آگاهی‌دهنده و عقلانی‌ساز باقی بگذارد.

موعد مفاهمه در امر حجاب فرارسیده است. همه ما سوار یک کشتی هستیم. ناگزیریم تعصبات، جزم‌اندیشی‌ها و خوش‌خیالی‌ها را کنار بدهیم، و میل به فهم یکدیگر و درک متقابل کنیم، تا این فضای سخت و جان‌فرسا برای دو طرف را پشت سر نهیم و چشم به آینده روشن بدوزیم.

خبرخوانی

۱۰۰ کودک در قایق واژگون شده

طی چند روز گذشته اخبار واژگونگی قایق پناهجویان در آب‌های یونان سبب شده بار دیگر مسئله مهم مهاجرت در صدر اخبار رسانه‌ها قرار گیرد. هرچند سیاست‌های جدیدی را اتحادیه اروپا تصویب کرده است و سعی کرده تا آن‌حال شرایط انسانی‌تری برای مهاجران فراهم شود، اما در حال حاضر یونان با این فاجعه دست‌به‌گریبان است و واژگونی این قایق صبر شده تا ۷۹ پناه‌جو جانشان را از دست بدهند و از بیش از ۳۰۰ نفر مفقودی اطلاع زیادی در دست نیست و سه روز عزای عمومی در یونان اعلام شده است. هرچند این نگرانی وجود دارد که هر روز بر تعداد قربانیان این حادثه اضافه شود. به گزارش رویجه‌وله، از میان ۵۰۰ تا ۷۰۰ پناه‌جویی که سوار بر این قایق بودند، تنها ۱۰۴ نفر نجات یافته و ۷۹ جسد هم پیدا شده است. هرچند جست‌وجوها در چند روز گذشته ادامه داشته، اما هنوز از سرنوشت بقیه پناه‌جویان خبری نیست. همچنین بنا بر گزارش شبکه خبری بی‌بی‌سی، بازماندگان این حادثه می‌گویند که ممکن است تا صد کودک در این قایق بوده باشند. گزارش‌ها حاکی از آن است که بسکان افرادی که سوار بر قایق بوده‌اند به امید یافتن اعضای خانواده وارد شهر بندری کالاماتا شده‌اند. تاکنون نجات‌یافتگان به این شهر بندری آورده شده‌اند. این قایق از شهر ساحلی طبرق لیبی عازم ایتالیا بود و سرنشینان آن پناه‌جویانی از کشورهای مصر، سوریه، افغانستان و پاکستان بوده‌اند. پناه‌جویان نجات‌یافته به چادرهایی در شهر بندری کالاماتای یونان منتقل شده و لباس و خدمات پزشکی دریافت کرده‌اند. بنا بر داده‌های سازمان ملل، در سال جاری میلادی (۲۰۲۳) ۷۲ هزار پناه‌جو از طریق دریای مدیترانه وارد ایتالیا، اسپانیا، یونان، مالت و قبرس شده‌اند. همچنین از سال ۲۰۱۴ تاکنون ۲۰ هزار پناه‌جو در مسیر عبور از مدیترانه و رسیدن به اروپا جان خود را از دست داده‌اند. هرچند یونان سه روز عزای عمومی اعلام کرده است، اما هنوز پس از آتش‌گرفتن موریا در شهریور ۱۳۹۹ در جزیره لسبوس، شرایط حمایتی این کشور برای مردم یونان به حالت عادی بازنگشته است و در آخرین تغییرات اردوگاه‌هایی بسته در حال ساخت و راه‌اندازی است.
باین‌حال، خبر تلخی که دراین‌باره منتشر شده، آن چیزی است که رئیس مجلس سنای پاکستان اعلام کرد و خبر داد شمار اتباع پاکستانی جان‌باخته در حادثه واژگونگی قایق مهاجران در نزدیکی سواحل یونان به بیش از ۳۰۰ نفر رسیده است.
یک روزنامه یونانی در خبری به نقل از ناخدای نفتکشی که از محل وقوع حادثه عبور می‌کرد، مدعی شد که قایق مذکور توسط تیم‌های گارد ساحلی به عقب رانده شده است.